

ПРИНЦИПИ ІНТЕГРАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СИСТЕМУ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ

PRINCIPLES OF INTEGRATION OF STATE CRIMINAL EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE IN THE SYSTEM OF STATE INSTITUTIONS

Пузирний В.Ф.,

доктор юридичних наук, доцент,

професор кафедри трудового права, адміністративного права та процесу
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Чернігівського національного технологічного університету

Стаття присвячена дослідженню принципів інтеграції Державної кримінально-виконавчої служби України в систему державних інституцій. Сформульовано ознаки принципів інтеграції Державної кримінально-виконавчої служби України в систему державних інституцій та надано їх перелік. Проведено аналіз застосувань принципів інтеграції Державної кримінально-виконавчої служби України в систему державних інституцій та запропоновано їх авторське визначення.

Ключові слова: принципи, Державна кримінально-виконавча служба України, державні інституції.

Статья посвящена исследованию принципов интеграции Государственной уголовно-исполнительной службы Украины в систему государственных институтов. Сформулированы признаки принципов интеграции Государственной уголовно-исполнительной службы Украины в систему государственных институтов и предоставлен их перечень. Проведен анализ применений принципов интеграции Государственной уголовно-исполнительной службы Украины в систему государственных институтов и предложено их авторское определение.

Ключевые слова: принципы, Государственная уголовно-исполнительная служба Украины, государственные институты.

The article is devoted to investigation of the principles of integration of State criminal executive service of Ukraine in the system of state institutions. Attributes of principles of integration of State criminal executive service of Ukraine in the system of state institutions were formulated and their list was provided. Analysis of application of principles of integration of State criminal executive service of Ukraine in the system of state institutions was performed and their author definition was offered.

Key words: principles, State criminal executive service of Ukraine, state institutions.

Постановка проблеми. Принципи адміністративної діяльності органів та установ Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України) є системоутворюючою ознакою цієї діяльності, яка є основою для характеристики її як специфічного комплексного процесу, наділеного різноплановими завданнями та цілями, ґрунтуючись на якому, реалізується державна стратегія у сфері діяльності органів та установ виконання покарань.

Питання визначення принципів інтеграції Державної кримінально-виконавчої служби України у систему державних інституцій зумовлене методологічною потребою з'ясування всіх без винятку ключових факторів, які лежать в основі адміністративної діяльності органів та установ виконання покарань в Україні. Отже, з'ясування питань щодо поняття та видів принципів інтеграції ДКВС України в систему державних інституцій є досить актуальним.

Стан опрацювання. Проблема принципів адміністративної діяльності у сучасних наукових роботах розроблена недостатньо. Особливої уваги заслуговують праці українських учених: Р.В. Алієва, Є.Ю. Бараша, О.Г. Боднарчука, А.О. Галая, С.К. Гречанюка, О.В. Гулак, С.В. Зливка, В.П. Петкова, М.М. Сикала, у яких досліджені окремі адміністративно-правові аспекти діяльності органів та установ виконання покарань.

Метою статті є розроблення та визначення принципів інтеграції ДКВС України в систему державних інституцій, що здійснюється на основі теоретичних наукових напрацювань у сфері адміністративного права та практики функціонування ДКВС України.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [1] одним із основних принципів діяльності ДКВС України є взаємодія з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, благодійними і релігійними організаціями. Цей принцип тісно пов'язаний із принципом інтеграції ДКВС України в систему державних інституцій.

У процесі дослідження принципів інтеграції ДКВС України в систему державних інституцій особливе значен-

ня мають принципи, які безпосередньо пов'язані з двома процесами: адміністративною діяльністю та виконанням покарань. Тому важливим є дослідження питань, які характеризують пов'язані з зазначеними процесами засади, адже сама адміністративна діяльність переймає систему власних особливостей та характерних ознак.

Принципи, які визначають регулювання адміністративних правовідносин (або принципи адміністративного права), формуються під впливом трьох основних джерел:

- а) загальносоціальних ідей, закономірностей економічного, політичного, морального розвитку суспільства;
- б) загальної системи принципів права;
- в) принципів управління [2, с. 14].

З цього приводу К.С. Бельський зазначає, що принципи здебільшого входять у кожну з трьох складових частин адміністративного права (управлінське право, поліцейське право, право адміністративної юстиції), забезпечуючи всередині підгалузі реалізацію інших адміністративно-правових норм [3, с. 23]. Слушною є думка про те, що принципи як багатоаспектне явище можуть бути розглянуті у генетичному розумінні (характеризуються змішаною соціально-правовою природою і є результатом вираження як загальносоціальних, так і специфічних його закономірностей); гносеологічному розумінні (є особливими поняттями, які адекватно виражають сутність права відповідно до досягнутого рівня його пізнання); онтологічному розумінні (принципи є основоположними ідеями, які стійко застосовуються у практиці, причому неважливо, закріплені вони в нормах права чи ні) [4, с. 313].

Принципи, які є основою для налагодження інтеграції служби виконання покарань до загальнодержавної системи органів державної влади, досить детально розглянуті С.К. Гречанюком, який під принципами взаємодії органів та установ Державної пенітенціарної служби України з державними та неурядовими інституціями розуміє систему базових, основоположних засад, відправних положень, що визначають сутність, покладену в основу механізму, та відображають об'єктивні закономірності організованої

згідно з вимогами чинного законодавства, узгодженої за цілями, місцем та часом спільної діяльності зазначених суб'єктів взаємодії для досягнення їхніх індивідуальних та спільних завдань [5, с. 154–155].

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18 травня 2016 року № 343 «Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції» [6] Державна пенітенціарна служба України ліквідована, а завдання і функції з реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації покладені на Міністерство юстиції України. На продовження оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18 травня 2016 року № 348 «Про ліквідацію територіальних органів управління Державної пенітенціарної служби та утворення територіальних органів Міністерства юстиції» [7] ліквідовані територіальні органи управління Державної пенітенціарної служби, натомість створені територіальні органи Міністерства юстиції – міжрегіональні управління з питань виконання кримінальних покарань та пробації.

С.К. Гречанюк загальними для взаємодії органів та установ Державної пенітенціарної служби України з державними й неурядовими інституціями вважав принципи законності, науковості, плановості та системності. До спеціальних принципів взаємодії органів та установ Державної пенітенціарної служби України з державними інституціями автор відносив погодженість; раціональність використання сил та засобів; оперативність; взаємну довіру; розмежування компетенцій; професіоналізм; керованість; конфіденційність (у випадках, встановлених законодавством). До спеціальних принципів взаємодії органів та установ Державної пенітенціарної служби України з неурядовими інституціями належать погодженість; гласність; поєднання позиції громадськості із засадами державної політики у сфері виконання кримінальних покарань; відповідність мети діяльності неурядової організації пріоритетам пенітенціарної справи; взаємна довіра; професіоналізм; керованість [5, с. 160]. Екстраполяція цих положень на питання здійснення адміністративної діяльності ДКВС України дає змогу говорити про такі принципи її інтеграції в систему державних інституцій, як:

- законність;
- ідентифікація служби в системі кримінальної юстиції України;
- професіоналізм;
- відповідність пріоритетам служби виконання покарань та взаємозумовленість;
- конфіденційність (у встановлених випадках) та гласність;

– ініціативність, плановість та системність.

Інтеграція ДКВС України в систему державних інституцій на зазначених принципах на практиці полягає у такому. Система органів кримінальної юстиції – це органи та установи кримінальної юстиції, які розглядають кримінальні справи, інститут державних обвинувачів (прокуратура), органи, наділені повноваженнями проводити досудове розслідування, органи та установи виконання кримінальних покарань, адвокатура [8]. Отже, на рівні концепції ДКВС України віднесена до системи, головним призначенням якої поряд із забезпеченням заходів щодо запобігання злочинності є й утвердження справедливості у державі. Ця система функціонує на засадах взаємозумовленості, адже її компоненти взаємодоповнюють один одного і мають одну спільну головну мету, хоча і мають відмінні завдання. Однак не тільки опозиціонування служби з кримінальною юстицією є інтеграційною властивістю. Органи та установи виконання покарань організовують спільну діяльність з державними та недержавними інституціями з тим, щоб мати можливість правильно та якісно виконувати власні завдання, а також ефективно налагодити роботу із засудженими; вони здійснюють інформаційний обмін з іншими правоохоронними структурами (інколи на конфіденційній основі); залучають громадськість до заходів, які повинні сприяти ресоціалізації засуджених тощо. Серед іншого, ДКВС України повинна бути активним учасником формування державної політики у сфері юстиції та виконання покарань, адже, надаючи пропозиції щодо законодавства у цій сфері, служба також реалізує власну ініціативно-правотворчу функцію.

Висновки. Таким чином, враховуючи вищевикладене, доходимо висновку, що принципами інтеграції ДКВС України в систему державних інституцій є закріплені в адміністративному законодавстві основоположні ідеї, які визначають суть та організацію процесу інтеграції, а також методи і форми її здійснення. Принципами інтеграції ДКВС України в систему державних інституцій, на нашу думку, є:

- 1) принцип законності;
- 2) принцип ідентифікації ДКВС України в системі кримінальної юстиції України;
- 3) принцип професіоналізму;
- 4) принцип відповідності спільної діяльності пріоритетам служби виконання покарань і взаємозумовленість;
- 5) принцип конфіденційності (у встановлених випадках);
- 6) принцип гласності;
- 7) принцип ініціативності;
- 8) принцип плановості та системності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23 червня 2005 року № 2713-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 30. – Ст. 409.
2. Данильєва І. Е. Принципи організації та функціонування державної служби в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Данильєва Ірина Едуардівна; Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2005. – 196 с.
3. Бельский К.С. О предмете и системе науки административного права / К.С. Бельский // Государство и право. – 1998. – № 10. – С. 18–26.
4. Вагина Н.М. Принципы публичного права: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история правовых учений» / Вагина Наталья Михайловна ; Самарская государственная экономическая академия. – Самара, 2004. – 357 с.
5. Гречанюк С.К. Теорія та практика взаємодії органів та установ Державної пенітенціарної служби України з державними та неурядовими інституціями : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С.К. Гречанюк ; Національний університет державної податкової служби України. – Ірпінь, 2011. – 520 с.
6. Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 травня 2016 року № 343. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/343-2016-p>.
7. Про ліквідацію територіальних органів управління Державної пенітенціарної служби та утворення територіальних органів Міністерства юстиції [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 травня 2016 року № 348. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/348-2016-p>.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>.